

Kuntien ja aluehallintovirastojen terveydensuojeluviranomaiset

Yleisten uimarantojen uimaveden laadun valvonta uimakaudella 2020 ja uimarantoja koskevat raportoinnit

Valvira ohjaa terveydensuojelulain (763/1994) ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa. Tässä kirjeessä annetaan ohjeita sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (177/2008) soveltamisalaan kuuluvien yleisten uimarantojen uimaveden laadun seurantaan ja valvontaan sekä uimarantoja koskevaan raportointiin.

Koronavirusepidemiasta huolimatta tulevaan uimakauteen on varauduttava kuten normaalioloissa. Valtioneuvosto voi tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat uimarantojen käyttöön, mutta tällä hetkellä niitä ei ole tiedossa. Uimarannoilla on syytä tiedottaa koronavirustilanteeseen liittyvistä hygieenisistä ohjeista tartuntariskin ehkäisemiseksi. Uimarantojen pukeutumis- ja WC-tilojen siisteyteen sekä käsienpesumahdollisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Valvira päivittää koronavirustilanteeseen liittyvää uimarantaohjeistusta ympäristöterveydenhuollon ekstranettiin.

Syanobakteeri- eli sinilevähavaintojen kesto tulee raportoida aikaisempaa tarkemmin, aiheesta enemmän kirjeen syanobakteeriosuudessa.

Yleiset uimarannat

Asetuksen 177/2008 mukaisiin yleisiin uimarantoihin liittyvät verkkosivuosoitteet pitää löytyä kunnan sivuilta ympärivuotisesti. Sivut pitää olla myös helposti löydettävissä.

Valvontayksiköiden on tarkistettava alueensa yleisten uimarantojen tiedot 30.4.2020 mennessä:

Seuraavat kohdat tulee tarkastaa ja tarvittaessa päivittää tai lisätä raporttiin:

- Uimavesiprofiiliin ja uimavesitulosten verkkosivuosoitteiden oikeellisuus
- Uimarantaluettelon vaikuttavat muutokset
- Uimarantaluettelon julkistaminen ennen uimakauden alkua
- Yleisön mahdollisuudet vaikuttaa uimarantaluettelon

Lisäksi VATI- järjestelmässä:

- Jos koordinaatit puuttuvat paikan tiedoista:
 - *Kopioi itäinen ja pohjoinen koordinaatti liitteestä 1 (lukuarvoja ei saa muuttaa!)*
 - *Koordinaattijärjestelmä on EUREFFINMAANTIET (= ETRS89, WGS84)*

Dnro V/11021/2020

3.4.2020

VATI-tietojärjestelmän raportointihaasteiden vuoksi valvontayksiköiden on kirjattava uimarantoja koskevat tiedot VATI-tietojärjestelmän lisäksi liitteenä olevaan uimarantaluetteloon (liite 1) ja toimitettava se 30.4.2020 mennessä aluehallintovirastoon, josta luettelo toimitetaan edelleen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL).

Uimaveden laadun seuranta, valvonta ja näytteenotot

Uimaveden laadun säännöllistä seuranta ja valvontaa varten laaditaan seurantakalenteri, johon merkitään näytteenottojen ajankohtat. Seurantakalenterin laatimisessa otetaan huomioon kaikki näytteenotolle asetetut vaatimukset. Näytteenottojen väärään ajankohtaan ja näytteenoton unohtamiseen liittyvät tilanteet ovat usein johtaneet siihen, ettei kyseinen uimaranta saa uimavesiluokkaa neljään uimakauteen. Yksikin näytteenottoon liittynyt virhe on liikaa silloin, kun seuranta toteutetaan vähimmäisnäytemäärän mukaisesti. Seurantakalenterin laatimisessa kannattaa ottaa huomioon edellisten uimakausien näytteenottoon liittyneet AVI:n ja THL:n antamat palautteet.

Seurantakalenteri laaditaan seuraavien näytteenoton periaatteiden mukaisesti:

- Ensimmäinen näyte otetaan noin viikko, enimmillään kaksi viikkoa ennen uimakauden alkua.
- Seuraavat, vähintään kolme (Lapin maakunnassa ja Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa vähintään kaksi) näytettä otetaan tasaisin väliajoin uimakauden aikana.
- Näytteenottojen väli ei saa ylittää yhtä kuukautta eli käytännössä 30 päivää.
- Uimakaudella tarkoitetaan 15.6. ja 31.8. välistä ajanjaksoa (Lapin maakunnassa ja Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa 25.6.–15.8.), jonka aikana uimarannalla on odotettavissa huomattava määrä uimareita.

Uimaveden laatua ja valvontaa koskevien tietojen raportointi

VATI-tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvien vaikeuksien vuoksi valvontayksiköiden on kirjattava uimarantojen laatua ja valvontaa koskevat tiedot sekä

1. VATI-tietojärjestelmään että
2. Liitteenä 2 olevaan "Prosenttipistelaskuri 2020.xlsx" -tiedostoon.

Tiedot on kirjattava VATI:in ja liite 2 on toimitettava asianomaiseen aluehallintovirastoon 30.9.2020 mennessä. THL raportoi tiedot Euroopan komission tietojärjestelmään vuoden loppuun mennessä.

Raportoinnissa huomioitavaa:

- Näytetiedot on kirjattava oikein.
HUOM. Prosenttipistetaulukossa nollatulokset annettava muodossa "määrittäminen havaitsemisraja", uimavesiluokan laskukaava on logaritminen (arvosta 0 ei voi määrittää logaritmia)
- Toimenpiderajojen ja tavoitetasojen ylittyessä on muistettava kirjata lisänäytteiden ja aistinvaraisten havaintojen tulokset sekä "Merkittävät hallintoimenpiteet"
- Liitteessä 2 on taustalla laskukaava, joka laskee uimavesiluokan automaattisesti.

Dnro V/11021/2020

3.4.2020

Uimavesiluokka määritetään uimakausien 2017-2020 suolistoperäisten enterokokkien ja *Escherichia coli* -bakteerin valvontatutkimustulosten perusteella. Aluehallintovirastoista toimitetaan kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tarkistettut tulokset uimakausilta 2017-2019 (liite 2), joita käytetään uimavesiluokan määrittämisessä.

Vuoden 2020 tietojen kirjaamisella VATI-tietojärjestelmään mahdollistuu prosenttipistetaulukkoa vastaavan raportin luominen VATI:in. Tietojärjestelmässä on saatavilla aiempien vuosien 2017-2019 tiedot, joten tämän vuoden tietojen avulla voidaan toteuttaa tämä raportti.

Kaikkien uimavesien on oltava vähintään tyydyttävässä luokassa. Jos uimavesi on luokiteltu huonoksi viitenä peräkkäisenä vuotena, tai jos uimaveden laatua ei jo sitä ennen saada käytännössä tai kohtuullisin kustannuksin vähintään tyydyttävään luokkaan, uimaranta on asettava pysyvään uimakieltoon ja poistettava uimarantaluettelosta.

Tulosten yhteydessä raportoidaan uimakauden aikana toteutetut hallintatoimenpiteet, joita ovat esim. saastumistilanteen selvittäminen tai toimenpiderajan ylittymisen seuraaminen lisänäytteiden avulla tai uimarannan asettaminen tilapäiseen uimakieltoon syanobakteerikukinnan vuoksi.

Uimavesiprofiili

Jokaiselle uimarannalle laaditaan uimaveden ominaisuuksia, laatua ja uimavettä kuormittavia lähteitä kuvaava uimavesiprofiili. Uimavesiprofiilin tarkistamisen ajankohta määräytyy uimavesiluokan perusteella: mitä huonompaan luokkaan uimavesi on luokiteltu, sitä tiheämmin uimavesiprofiili on tarkistettava. Uimavesiprofiili on päivitettävä aina silloin, kun uimarannan läheisyydessä toteutetaan toimenpiteitä, jotka vaikuttavat uimaveden laatuun, tai kun edellisten uimakausien aikana uimavedessä on havaittu uusia mahdollisia uhkia uimareiden terveydelle. On suositeltavaa aika ajoin tarkistaa ja tarvittaessa päivittää myös erinomaiseen luokkaan kuuluvan uimarannan uimavesiprofiili. Uimavesiprofiiliin perustuva yhteenveto uimavedestä tulee olla uimarannalla yleisön nähtävillä ja koko uimavesiprofiili verkossa saatavilla.

Uimavesiprofiilin tarkastustiheys (STMa 177/2008, liite IV):

	Erinomainen*	Hyvä	Tyydyttävä	Huono
Vähimmäis-tarkastustiheys	5 vuotta	4 vuotta	3 vuotta	2 vuotta

* Valviran suositus, ei asetuksen vaatimus.

Syanobakteerit

Syanobakteerikukintoja on esiintynyt uimavesissä yleisesti viime kesinä. Syanobakteerikukintaan on syytä varautua myös tulevana kesänä ja havainnot toimenpiteineen kirjataan aiempaa järjestelmällisemmin. Asetuksen (STMa 177/2008, liite I, taulukko 2) mukaan syanobakteerien toimenpideraja ylittyy, jos niitä esiintyy uimavedessä tai uimarannalla. Syanobakteerien esiintymisen runsauden arviointi uimavedessä perustuu aistinvaraiseen havainnointiin. Syanobakteerien esiintymän

Dnro V/11021/2020

3.4.2020

kesto ja esiintymään liittyneet hallintatoimenpiteet, kuten yleisölle tiedottaminen tai tilapäinen uimakielto, raportoidaan Prosenttipistelaskuri 2020.xlsx -tiedostossa sekä VATI-järjestelmään näytteenotto-tapahtumana (tarkempi ohjeistus kirjauksesta ympäristöterveydenhuollon ekstranetissä). Esiintymän keston arvioinnissa voidaan hyödyntää esim. uimavalvojen päivittäistä uimavesiseurantaa ja ympäristöhallinnon syanobakteeriseurantaa.

Syanobakteerien I. sinilevähavaintojen runsauden arviointi:

0	ei havaittu	uimaveden pinnalla tai uimarantaveden rajassa ei ole havaittu syanobakteereja
1	havaittu vähän	syanobakteereja on havaittavissa vihertävinä hiutaleina tai tikkusina uimavedessä
2	havaittu runsaasti	uimavesi on selvästi syanobakteeripitoista tai uimaveden pinnalle on kohonnut pieniä syanobakteerilauttoja tai uimarannalle on ajautunut syanobakteerikasaumia
3	havaittu erittäin runsaasti	syanobakteerit muodostavat laajoja lauttoja tai niitä on ajautunut uimarannalle paksuiksi kasaumiksi.

Syanobakteerihavaintoihin suhtaudutaan oletuksella, että niistä voi olla haittaa uimarin terveydelle. Syanobakteeriesiintymä edellyttää tiheennettyä seurantaa ja yleisölle tiedottamista. Jos uimavedessä on runsaasti syanobakteereita, uimarannalle asetetaan Uiminen ei suositeltavaa tai Uiminen kielletty -symboli ja kerrotaan tilanteesta uimarannan info-tylulla ja verkkosivuilla. Tiedottamiseen liittyvää ohjeistusta on saatavilla Valviran Uimavesi-verkkosivuilla.

Uimavesivälitteiset epidemiat

Uimavesivälitteiset epidemiat kuuluvat valtioneuvoston asetuksen (1365/2011) mukaisesti ilmoitettaviin, selvitettäviin ja raportoitaviin epidemioihin. Uimavesiepidemian epäilystä tehdään ilmoitus elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden ilmoitusjärjestelmään (RYMY). Uimavesivälitteisen epidemian ehkäisemistä ja selvittämistä koskevaa tietoa on saatavilla THL:n ja Valviran uimavesiä käsittelevillä verkkosivuilla. Suolistoperäiset mikrobit ovat aiheuttaneet uimavesivälitteisiä epidemioita ja hellekesinä *Vibrio*-suvun bakteerit myös yksittäisiä sairastumisia, kuten iho- ja korvatulehduksia.

Vibrio-suvun bakteerit

- Hellekesän aikana bakteeri voi lisääntyä lämpimässä, vähäsuolaisessa rannikkovedessä.
- Uimavesivälitteisissä vibriotartunnoissa kyse ei ole kolerasta vaan tavallisimmin haavaumien kautta saadusta ihoinfektiosta.
- *Vibrio*-suvun bakteerit voivat aiheuttaa terveystarvikiin erityisesti henkilöille, joiden puolustuskyky on alentunut sairauden tai pitkäaikaisen lääkituksen vuoksi ja joilla on rikkoutunut iho tai muita haavaumia.

Dnro V/11021/2020

3.4.2020

Lisätietoa

Valvira, Uimavesi -verkkosivu

<http://www.valvira.fi/ymparistoterveys/terveydensuojelu/uimavesi>

THL, Uimarantojen vesi -verkkosivu

<https://www.thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi>

THL, Uimavesivälitteiset epidemiat -verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/uimavesivalitteiset-epidemiat>

Valvira, Uimavesivälitteisen epidemian selvitysohje

<https://www.valvira.fi/-/uimavesiv%C3%A4littaisen-epidemian-selvitt%C3%A4minen>

Uimavesivälitteisestä epidemiaepäilystä ilmoittaminen (ns. RYMY-järjestelmä)

<https://palvelut2.evira.fi/rymy/>

THL, Sinilevät -verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/sinilevat-eli-sinibakteerit>

THL, Vibrio-suvun bakteerit – verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/vibrio-suvun-bakteerit>

Lisätietoja antavat

Ylitarkastaja Heli Laasonen, Valvira, puh. 029 520 9631, heli.laasonen@valvira.fiErikoissuunnittelija Outi Zacheus, THL, puh. 029 524 6374, outi.zacheus@thl.fi

Johtaja

Jussi Holmalahti

Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja

Heli Laasonen

Heli Laasonen

Liitteet

Liite 1. Luonnos yleisten uimarantojen luetteloksi 2020.xlsx

Liite 2. Prosenttipistelaskuri 2020.xlsx (sis. uimakausien 2017-2019 tarkistetut tulokset)

HUOM. THL toimittaa molemmat liitteet suoraan ao. aluehallintovirastoon.

Tiedoksi

STM / Jarkko Rapala

THL / Carita Savolainen-Kopra ja Ilkka Miettinen